

Välkommen till TSDT84 Signaler & System samt Transformer!

www.cvl.isy.liu.se/education/undergraduate/TSDT84

Examinator: Lasse Alfredsson

Föreläsare HT1: Mårten Wadenbäck

- Lasse.Alfredsson@liu.se
- Marten.Wadenback@liu.se
- Tjänsterum 2D:549 resp. 2D:527 mellan ing. B25 & B27, markplanet, D-korridoren
- Universitetslektor resp. bitr. universitetslektor vid avdelningen **Datorseende** på ISY
- Lasse disputerat inom diskret matematik / signalbehandling / **transformer** / VLSI
- Mårten disputerat inom matematik och datorseende

Lektionsassistenter

- Karl Holmquist (doktorand)
- Frida Blomstedt, (student, D4)

- **Datorseende** *Visuella (t.ex. robot-)system (autonoma farkoster), bildbehandling, maskininlärning m.m.*
- **Datorteknik** *Design av processorarkitekturer och digital logik, integrerade kretsar (VLSI) m.m.*
- **Elektroniska kretsar och system** *Integrerade kretsar (VLSI) och deras tillämpningar i sammansatta system m.m.*
- **Fordonssystem** *Kontroll, diagnos och övervakning av olika säkerhets- och prestandafunktioner m.m. i fordon*
- **Informationskodning** *Datasäkerhet, kvantkryptografi, datorgrafik, datakompression, organisk elektronik m.m.*
- **Kommunikationssystem** *Digital och trådlös kommunikation – bl.a. MIMO & 5G-system, energieffektiv signalbehandling m.m.*
- **Reglerteknik** *Kontroll, robotik och autonoma system, sensorfusion, systemidentifiering m.m.*

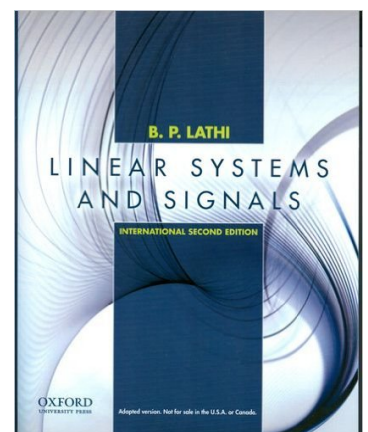
Kurslitteratur

Från kurswebbsidan (TSDT18):

Det finns en bred flora av böcker som är lämpliga som kurslitteratur. Den här kursen följer innehållet i "**Linear Systems and Signals**" av **B. P. Lathi**, 2:a upplagan från 2010.

- Innehåller *teoridel & lektionsuppgifter*
- Finns även som **e-bok**, läs via biblioteket.

*(Dock finns en del OCR-fel, t.ex. några minustecken saknas och "–t" har på något ställe blivit "–1".
Läs om detta i info om kurslitteraturen på kurswebbsidan!)*

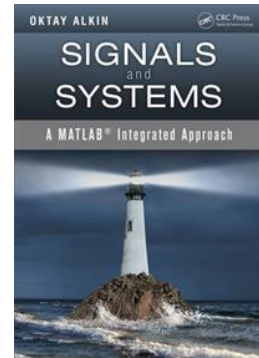

Exempel på *alternativa* teoriböcker

- "**Signals and Systems, A Matlab Integrated Approach**" av Oktay Alkin, CRC Press 2014.

En *mycket* trevlig och lättläst bok, med många medföljande matlabfunktioner som stöd för inläringen.

- Pris: Ungefär samma som Lathis bok – finns på Bokakademin.
- Bokens webbsida: signalsandsystems.org
- Finns även som e-bok!

- "**Från insignal till utsignal**", Sune Söderkvist, Tryckeriet Erik Larsson 2007.

Finns också på Bokakademin, men säljs ev. bara i ett lite dyrare paket med tillhörande övningsbok och formelsamling.

Det som tillkommer, utöver kursbok, är

- En **kursspecifik formelsamling**, "**Formelsamling för Signaler & System**", ver. 2.0 från 2015, av Lasse Alfredsson. Köps på Bokakademin.
  - Notera några få rättelser som finns längst bak i formelsamlingen (samt på kurswebbsidan)
- **Examinators lösningar** till lektionsuppgifterna i **HT1** – se lektionswebbsidan.
- Ett **laborationsmaterial** (HT2) – i år i digitalt format, **MatLab Live Script** (i stället för pappersformat, som gällde t.o.m. 2019).

Kursupplägg HT1 – Transformteori

Föreläsningsform: Flippat klassrum

- Studenterna ser 2–3 videoklipp på 6–18 min/st innan respektive föreläsning:
  - **Distansföreläsningar via Zoom** – vi önskar att du har webbkameran påslagen
  - Teorigenomgångar varvat med förtydligande exempel.
  - Länk från föreläsningssidan till videoklippen på **YouTube**.
  - Konsekvens: Mer tid på föreläsningen för räkneexempel, knyta samman olika kursdelar m.m. – dvs. mer inläring under föreläsningarna!
- **OBS: Upplägget förutsätter att du verkligen ser videoklippen** före varje föreläsning, annars kommer du inte att förstå vad som sker på föreläsningen!
  - Du som tycker att videogenomgångarna går för sakta kan antingen spela upp i högre hastighet eller läsa motsvarande avsnitt i kursboken.

Kursupplägg HT1 – Transformteori

Lektioner

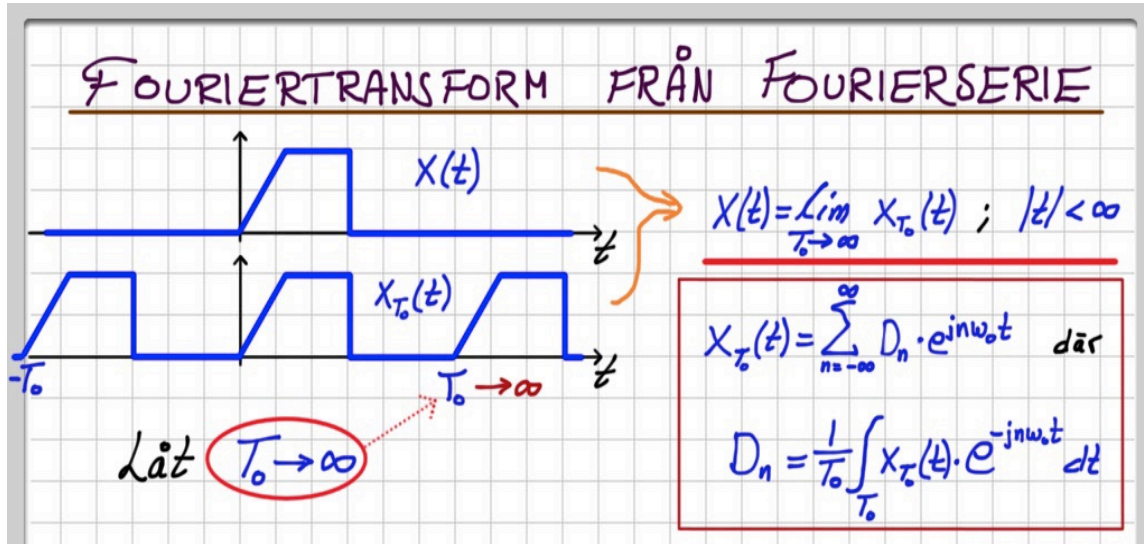
- Även lektionerna ges på distans via Zoom (*se länk på kurswebbsidan*):
  - Båda lektionsassistenterna finns tillgängliga i samma Zoom-mötesrum
  - Efter en inledande genomgång är assistenterna tillgängliga för hjälp
  - De som behöver hjälp tas till separata break out-rum
  - Försök gärna att lösa räkneuppgifter på egen hand *innan* respektive lektion och efterfråga hjälp under lektionstid för delar som du har frågor på
  - Du behöver inte ha webbkameran påslagen

Frågeseminarium – innan kontrollskrivningen

- Mårten svarar på frågor som studenterna på förhand har skickat in
- Distansseminarium
- **Skicka in dina frågor!**

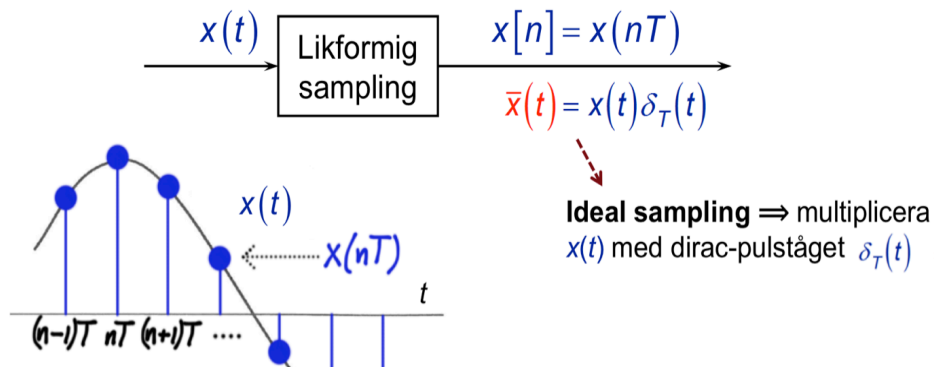
Föreläsningsvideor – Exempel 1

Från föreläsning 2 (youtu.be/laM_yrD5tlQ)

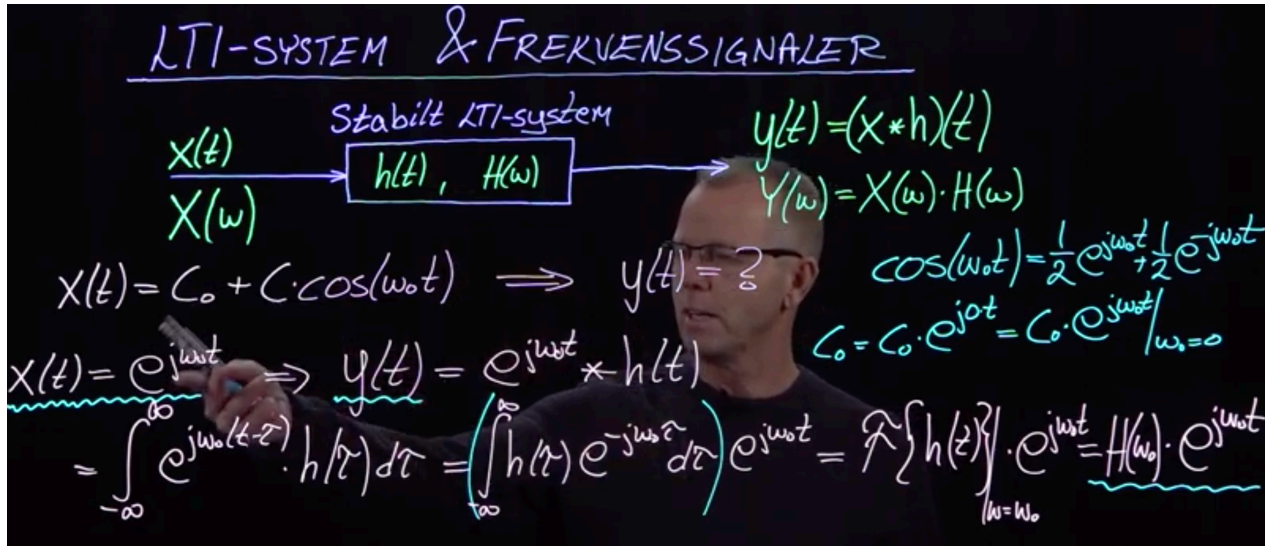
Föreläsningsvideor – Exempel 2

Från föreläsning 4 (youtu.be/j0qNAGcBtWI)

Föreläsningsvideor – Exempel 3

Nya videor som kommer under HT2 (youtu.be/R7KHqdg5bDU)

Kontrollskrivning i transformteori efter HT1

- KTR1 – Kontrollskrivning i transformteori (2 hp), betyg **U/G**
    - Syfte: **Inlärningshjälp för dig!**
    - Den som följer med i HT1 som "normalstudent" bör klara kontrollskrivningen!
    - **Flervalsfrågor** – dina beräkningar lämnas som bilaga.
- Max 30 poäng:

0 – 9 p: U	10 – 14 p: U/K	15 – 30 p: Godkänd

Underkänd, men du får lämna skriftlig **komplettering** på dina egna lösningar (om du gjort mindre slarv-/tankefel).

OBS: Om kontrollskrivningen sker på distans kan poänggränserna komma att justeras!

Exempel – kontrollskrivningens flervalsfrågor,

1-poäng: Oftast en grundläggande kunskapsfråga

4. Diracimpulsen definierades under en fouriertransformföreläsning.

Vilket av nedastående samband, som involverar diracimpulsen, är *korrekt*?

(1 p)

a) $\delta(t) = \int_{-\infty}^t u(\tau) d\tau$

b) $\delta(t) = \lim_{\tau \rightarrow 0} (u(t-\tau) - u(t))$

c) $\delta(t) = \frac{du(t)}{dt}$

d) $u(t) = \frac{d\delta(t)}{dt}$

Exempel – kontrollskrivningens flervalsfrågor,

2-poäng: Oftast att härleda/visa någon transformegenskap

8. Om $X(s)$ är den enkelsidiga laplacetransformen till $x(t)$, vilken enkelsidig laplacetransform

$Y(s)$ har i så fall signalen $y(t) = \frac{dx(t)}{dt}$?

(2 p)

a) $Y(s) = sX(s) - x(0^-)$

b) $Y(s) = sX(s) + x(0^-)$

c) $Y(s) = sX(s)$

d) $Y(s) = \frac{dX(s)}{ds}$

Exempel – kontrollskrivningens flervalsfrågor,
3-poäng: Oftast en beräkningsfråga

12. Vilken av uttrycken nedan utgör inversa z-transformen till $X[z] = \frac{z^2 + 12z}{z^2 - z - 6}$, $|z| > 3$? (3 p)

a) $x[n] = (3^{n+1} - (-2)^{n+1})u[n]$

b) $x[n] = (3^{n+1} + (-2)^{n+1})u[n]$

c) $x[n] = (3^{n+1} - 2^{n+1})u[n]$

d) $x[n] = (3^{n+1} + 2^{n+1})u[n]$

Förra årets kursutvärdering, Evaluate (lite inledningsvis)

- Endast 11% svarande (14 av 124)
- Helhetsbetyg 4,0
- Jag återkommer med mer detaljer i HT2, när Signaler & system-delen börjar!
- Dock några allmänna kommentarer:
  - Omvänt klassrum bra!
  - Lektionsassistenterna var inte alltid så väl förberedda
  - Boken är för tjock

Nytt för i år:

- Kursen går i huvudsak i distansläge, p.g.a. coronapandemin
- Konverterat labbhäfte till digitalt format, Matlab Live Script

HT2: Signaler & System

- 100% samläsning med TSDT18 Signaler & System för Y3, Yi3, Med3, I3/li3-system
- Transformteori är *nödvändig* förkunskap inför Signaler & System-delen!
- Två frågeseminarier
- **TEN3**: Tentamen i Signaler & System (5 hp), betyg U, 3, 4, 5
- **LAB1**: Laborationer i Signaler & System, betyg U, G

Föreläsningsplanering HT2

1. Inledning, Signaler & System
2. *forts. Inledning, Signaler & System*
Tidsdomänanalys av tidskontinuerliga system
3. *forts. Tidsdomänanalys av tidskontinuerliga system.*
4. **Fourierserieanalys** av tidskontinuerliga periodiska signaler
5. **Fouriertransformanalys** av tidskontinuerliga signaler
6. *forts: Fouriertransformanalys av tidskontinuerliga signaler & system*
7. Sampling & rekonstruktion
8. Rekonstruktion
Diskreta fouriertransformen (DFT)

HT1: Fö 1–2

HT1: Fö 2–3

Föreläsningsplanering HT2

9. **Laplaceformanalys** av tidskontinuerliga system

HT1: Fö 4

10. *forts. Laplaceformanalys av tidskontinuerliga system*

11. *forts. Laplaceformanalys av tidskontinuerliga system*
Tidsdomänenanalys av tidsdiskreta signaler och system

12. *forts. Tidsdomänenanalys av tidsdiskreta signaler och system*

13. **z-formanalys** av tidsdiskreta system

HT1: Fö 5

14. **Fourieranalys** av tidsdiskreta signaler och system

HT1: Fö 6

Kurser i åk 3 med behov av transformkunskaper

Termin 5

- TSDT84 Signaler & System samt Transformer

Termin 6

- TSRT12 Reglerteknik (*för D*)
- TSKS10 Signaler, information och kommunikation

Många andra kurser, speciellt på ISY men även andra institutioner, använder också transformer som "matematiska verktyg"!

Signaler & System – kort introduktion

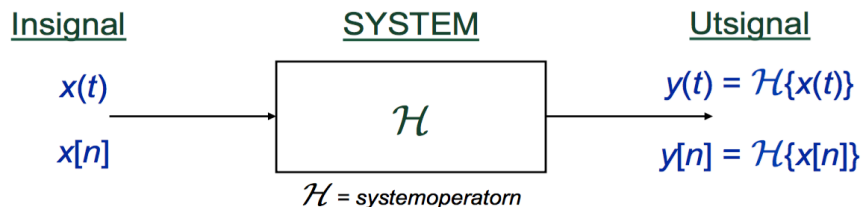

Fourierserieanalys av periodiska signaler

TSDT84 SigSys

1

System, Insignal & Utsignal

- ♦ Ett **SYSTEM** = en **matematisk modell** av ett fysikaliskt system, alt. en **algorithm**, som för olika **insignaler** x genererar olika **utsignaler** y .
- ♦ En **SIGNAL** = en informationsbärande matematisk **funktion** som *representerar* en (ofta mätbar) fysikalisk storhet.
- ♦ Signalerna är här oftast deterministiska, endimensionella, periodiska eller icke-periodiska, tidskontinuerliga eller tidsdiskreta.

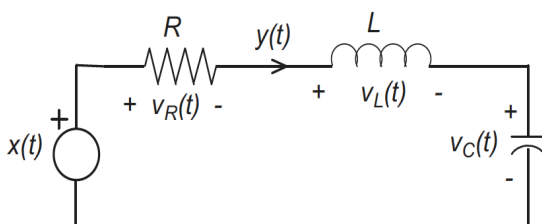
Copyright © Lasse Alfredsson, LiU

Differentialekvationsbeskrivning Signaler & System

Lasse Alfredsson

Ex: Elektriskt system

Spänningskällan = insignal.
Strömmen = utsignal:

$$v_R(t) = R \cdot y(t) \quad (1) \quad v_L(t) = L \cdot \frac{dy(t)}{dt} \quad (2)$$

$$y(t) = C \cdot \frac{dv_C(t)}{dt} \quad (3) \quad v_C(t) = x(t) - v_R(t) - v_L(t) \quad (4)$$

(1) & (2) i (4). Därefter (4) i (3) $\Rightarrow$

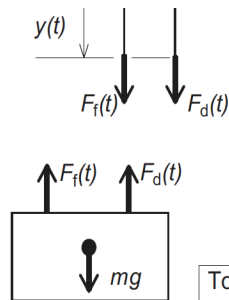
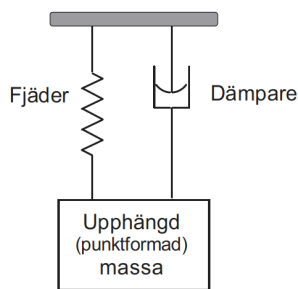
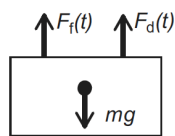
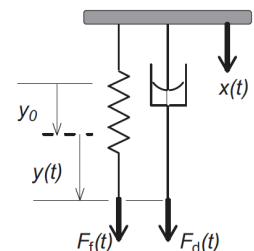
$$\underline{y(t)} = C \cdot \frac{dv_C(t)}{dt} = \underline{C \cdot \frac{dx(t)}{dt} - RC \cdot \frac{dy(t)}{dt} - LC \cdot \frac{dy^2(t)}{dt^2}}$$

dvs.
$$\boxed{LC \frac{dy^2(t)}{dt^2} + RC \frac{dy(t)}{dt} + y(t) = C \frac{dx(t)}{dt}}$$

Differentialekvationsbeskrivning Signaler & System

Ex: Mekaniskt system

Frilägg och sätt ut krafter!

y_0 = utdragslängd vid vila, dvs. jämviktsläge
 $y(t)$ = avvikelser från jämviktsläget
 $x(t)$ = lägesförändring av infästningspunkten

k = fjäderkonstant
 c = dämpningskonstant
 v = hastighet i y-led
 a = acceleration i y-led

Totalt utdragen längd: $y_{tot}(t) = y_0 + y(t) - x(t)$

Fjäderkraften $F_f(t) = k \cdot y_{tot}(t)$

Dämpkraften $F_d(t) = c \cdot v(t) = c \cdot \frac{dy_{tot}(t)}{dt}$

För massan gäller:

Newtons 2:a lag ($\sum$ krafter i y-led):

$$m \cdot g - F_f(t) - F_d(t) = m \cdot a = m \cdot \frac{dy^2(t)}{dt^2}$$

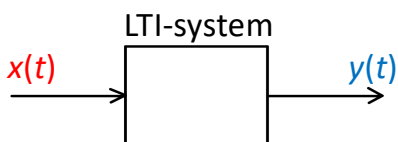
Vid vila är $x=0$, $y=0$, $y'=0$
 och $y''=0 \Rightarrow k \cdot y_0 = m \cdot g$

$$\dots \Rightarrow \frac{dy^2(t)}{dt^2} + \frac{c}{m} \cdot \frac{dy(t)}{dt} + \frac{k}{m} \cdot y(t) = \frac{c}{m} \cdot \frac{dx(t)}{dt} + \frac{k}{m} x(t)$$

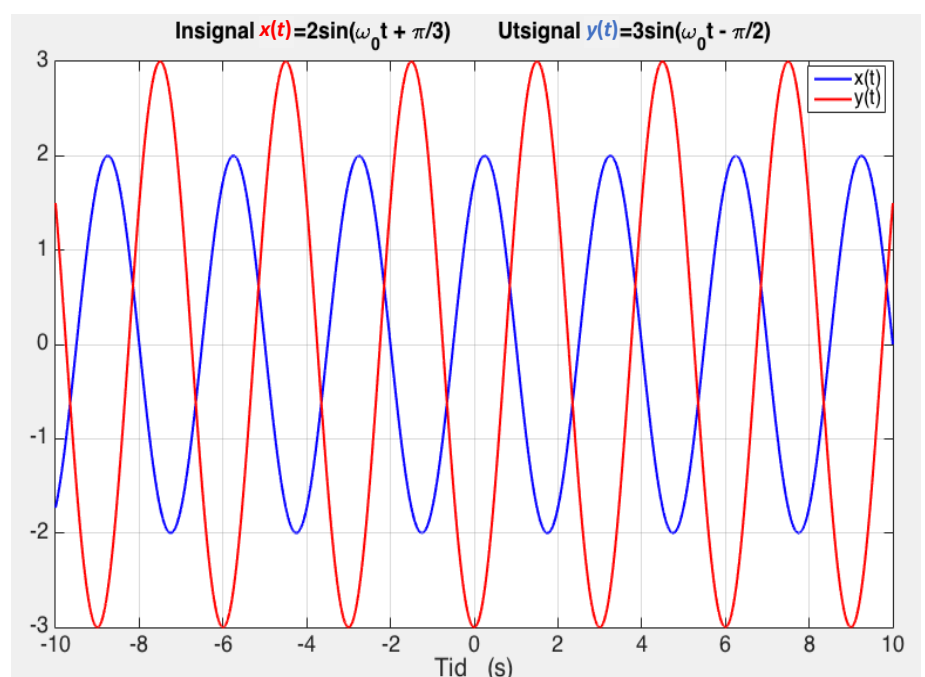
De flesta LTI-system av praktiskt intresse kan i tidsdomänen beskrivas m.h.a. en differentialekvation!

Stabila linjära tidsinvarianta system, LTI-system

Detta stötte åtminstone
 D:are på i kursen
TSTE24 Elektronik:

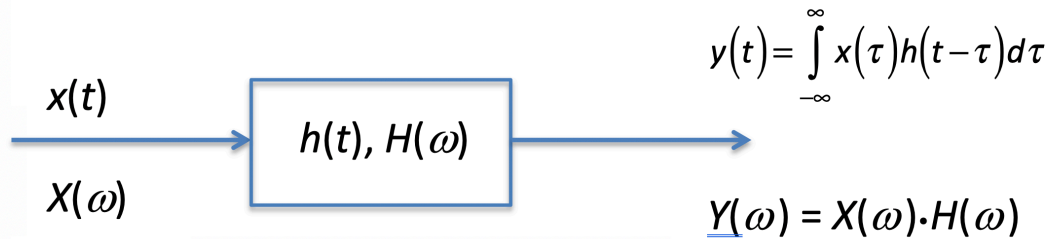
LTI-system **amplitudskalar**
 och **fäsförskjut** stationära
 frekvenssignaler (cos/sin).

Stabila linjära tidsinvarianta system, LTI-system

Amplitudskalningen och fasförskjutningen ges av systemets frekvensfunktion

$H(\omega) = \frac{Y(\omega)}{X(\omega)}$, där $H(\omega)$, $X(\omega)$ och $Y(\omega)$ är fouriertransformer och beskriver systemets, insignalens respektive utsignalens frekvensegenskaper.

Det är ofta lättare att utföra beräkningar i **transformdomänen** än i **tidsdomänen**!